

YNSKJA STERKARI EFTIRLIT OG GREIÐARI LÓGGÁVU

Hallur av Rana

Aftaná hálvannað ár, 36 kanningar og eina ørgrynna av samrøðum við persónar og myndugleikar, bjóðaði §19 nevndin, ið varð sett av løgtinginum at kanna Eik grunnin og grunnaeftirlitið, til tíðindafund týsmorgunin har nevndin legði fram úrslitið av arbeiðinum.

At talan hevur verið um stórarbeiðið sæst aftur í tí 406 síðu longu bókini, ið nevndin legði fram á tíðindafundinum.

Nevndin hevur valt at býta høvuðsniðurstøðuna upp í tríggjar partar, lógargrundarlagið fyri Eik grunnin og grunnaeftirlitinum, grunnaeftirlitið og virksemi hjá Eik grunninum.

Lógargrundarlagið

§19 nevndin staðfestir heilt greitt, at tey meta ikki, at arbeiðið hjá grunnaeftirlitinum ella hjá Eik grunninum var nøktandi, men staðfestir samstundis, at ein partur av orsøkini er lógargrundarlagið, ið ikki var nóg greitt ella enntá mótsigandi.

Her verður millum annað víst á,

- at tað er eitt stórt og avgerandi mistak, at nevndin í bankapartafelagnum skuldi velja meirilutan í grunnevdini sínámillum,

- at lógarreglurnar um umskipan av sparikassum til bankar vóru ógreiðar og sampakkaðu illa við lóg um

vinnurekandi grunnar,

- at tað er ein vansi at eftirlitini við banka og tilhoyrandi sparikassagrunni eru undir ymiskum myndugleikum og í ymsum londum.

Grunnaeftirlitið

Nevndin kannaði virksemi hjá grunnaeftirlitinum í tíðarskeiðinum frá 2002 til 2014. Í niðurstøðuni hartar nevndin arbeiðið hjá eftirlitinum og visir til ymiskar manglar.

Nevndin metir millum annað, at Skráseting Føroya ikki framdi neyðuga málsviðgerðina, tá stovnurin játtaði Eik grunninum at veita óavmarkaða trygd til Eik Banka, men ásannar samstundis, at tað var ikki vist, at ein neyvari kanning hevði gjørt mun, tí í hesum tíðarskeiðinum settu eisini Finanstilsynet og Finansiell Stabilitet, at tað stóð væl til hjá bankanum.

Nevndin metir tó, at grunnaeftirlitið átti at framt neyvari eftirlit við Eik grunninum, umframt at grunnamyndugleikin og skrásetingarmyndugleikin átta at hava varnast og átala, at Eik Grunnurin ongantið gjørdi konsernroknaskap við bankan.

Eik grunnurin:

Serliga atfinningar verða rættaðar móti Eik Grunninum, hvørs nevndin hevur kannað virksemi hjá frá 2002 til 2010.

Nevndin staðfestir fleiri brot og ósamsvar við galdandi lógir. Harímillum metir nevndin, at Grunnurin hevur virkað í ósamsvari við vinnugrunnalóggávuna, at persónar í Eik Banka hava tikið avgerðir, ið nevndin í Eik Grunninum átti at taka og at tað var brot á vinnugrunnalógina, at Grunnurin ikki bað um loyvi frá grunnamyndugleikanum, tá Grunnurin seldi allar sínar ognir til P/f Eik Banka Føroya í desember 2010.

Styrkt eftirlit og greiðari lóggáva

Tað var ikki uppgávan hjá §19 nevndini at reisa ákæru móti nøkrum persónum ella feløgum, so í staðin mælir nevndin til nøkur átøk, ið kunnu tryggja at tilíkt ikki endurtekur seg.

Í høvuðsheitum inniber tað, at lógargrundarlagið fyri sparikassagrunnar verður gjørt greiðari, at lóggáva um ikki-vinnurekandi grunnar eisini verður gjørd og at eftirlit við sparikassagrunnum og onnur figgjarsamtøk verður styrkt.

Fakta um kanningina:

Í nevndini fyri nevndina sótu Joen Magnus Rasmussen, formaður, Kristina Háfoss, næstforkvinna, og Helgi Abrahamsen. Umframt tey trý tingfólkini, so var Sigmund Poulsen settur sum kanningarráðgevi, meðan

Rannvá Sólheim var skrivari hjá nevndini.

Sum partur av kanningin hevur nevndin havt samrøður ella skrivligt samskipt við hesar persónar og myndugleikar:

Jógvan Thomsen, stjóra á Skráseting Føroya.
Kristin Balle, fyrrverandi deildarstjóra á Skráseting Føroya.
Tommy Petersen, fyrrverandi deildarstjóra á Skráseting Føroya.
Eyðfinn Jacobsen, granskingarfólk.
Jóhan Dahl, landsstýrismann í vinnumálum.
Arna Poulsen, fyrrverandi aðalstjóra í Vinnumálaráðnum.
Sørin P. Sørensen, lögfrøðiliga ráðgeva í Vinnumálaráðnum.
Frithleif Olsen, fyrrverandi nevndarformann í Eik Grunninum og P/f Eik Banka.
Odd Bjellvåg, fyrrverandi nevndarformann og næstformann í Eik Grunninum og P/f Eik Banka.
Marner Jacobsen, fyrrverandi forstjóri í P/f Eik Banka.
Hans Laksá, fyrrverandi grannskoðari hjá Eik Grunninum og P/f Eik

Banka.
Jóannes Eidesgaard, fyrrverandi landsstýrismann í figgjarmálum.
Petur Alberg Lamhauge, fyrrverandi aðalstjóra í Figgjarmálaráðnum.
Jørn Astrup Hansen, fyrrverandi stjóri í P/f Eik Banka Føroya.
Skráseting Føroya.
Vinnumálaráðið.
Figgjarmálaráðið.
Erhvervsstyrelsen.
Finanstilsynet.
Finansiell Stabilitet.
Rigombudsmanden på Færøerne.
Kappingareftirlitið.

Danir spentu bein fyri kanningararbeiðið:

Formaðurin í §19 nevndini, Joen Magnus Rasmussen, hevði undir framløguni hug at fýlast inn á danskar myndugleikar, ið ikki vildu geva nevndini innlit í mál, ið vóru neyðug fyri kanningararbeiðið.

Joen Magnus Rasmussen vísti á, at Finanstilsynet ikki viðurkendi rættin hjá nevndini at biða um innlit. Stovnurin vísti á grundlógina, ið sambært teirra tulkning, einans gevur eini nevnd sett av fólkatinginum, heim-

ild til tað innlit, ið §19 nevndin ynskti.

Nevndin fekk eisini líknandi svar frá Finansiell Stabilitet, og heldur ikki hjálpti tað, at nevndin vendi sær til ríkisumboðið.

Fyrst svaraði ríkisumboðið í Føroyum, at av tí, at val var í Danmark, so kundi ríkisumboðið ikki svara, tí Danmark hevði onga stjórn og mátti spurningurin tiskil biða til aftaná summerferiuna.

Tá nevndin so aftur vendi sær til ríkisumboðið aftaná summerferiuna, so svaraði ríkisumboðið, at settu spurningar vóru so mikið umfatandi, at svarið ikki fór at vera klárt til tíðarfreistina.

Sostatt mátti nevndin, ið sambært lóg skuldi framleggja úrslitið áðrenn løgtingsvalið, almannakunngerða kanningina áðrenn svarið kom frá donsku myndugleikum.

Hóast nevndin er ósamd í tulkningini frá donsku myndugleikunum, so metir nevndin, at tað er neyðugt at skapa eitt greiðari lógargrundarlag fyri at tryggja, at §19 nevndir í framtíðini fáa móguleikan at fáa innlit í skjøl hjá donskum myndugleikum, ið ikki eru yvirtikin málsøkir.